

ADRIAN-GHEORGHE PAUL

SFÂNTUL NICOLAE CABASILAI

∞ Reperete vietii Bisericii ∞

Volumul III

Editura MEGA | Editura RISOPRINT

Adrian-Gheorghe PAUL

SFÂNTUL NICOLAE CABASILĂ
Reperete vieții Bisericii
(volumul III)

Adrian-Gheorghe PAUL

SFÂNTUL NICOLAE CABASILĂ
Reperete vieții Bisericii

Volumul III

Editura MEGA | Editura RISOPRINT
Cluj-Napoca, 2024

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Editura RISOPRINT
Cluj-Napoca
e-mail: editura@risoprint.ro
www.risoprint.ro

CUPRINS

Introducere	7
1. Sfintele Taine în viața Bisericii și a credincioșilor în aprofundarea Sfântului Nicolae Cabasila	9
1.1. Botezul – <i>Taina nașterii</i> omului în Iisus Hristos sau <i>eveniment pascal</i> în viața credinciosului	25
1.2. Mirungerea – <i>Pecetea prezenței Duhului Sfânt</i> în „omul nou” renăscut din păcat	64
1.3. Euharistia – <i>Taina unirii și comuniunii</i> depline a omului cu Dumnezeu	96
2. Rolul și importanța Sfintei Liturghii în <i>viața duhovnicească</i> a Bisericii	115
3. Despre rolul sublim al Fecioarei-Mamă în <i>economia mântuirii</i> noastre și preacinstirea Maicii Domnului la Sfântul Nicolae Cabasila	159
4. Trăsături ale ecleziologiei ortodoxe în opera cabasiliană	207
Concluzii generale	255
Bibliografie selectivă	273
<i>Act de canonizare</i> a Sfântului Nicolae Cabasila	279

Introducere

Din învățătura teologică și activitatea soteriologică a creștinismului ne este cunoscut faptul că Biserica e unirea a tot ceea ce există, ori altfel spus Biserica e destinată să cuprindă tot ce există: *e atotunitatea* – împlinirea planului etern a lui Dumnezeu¹. Adică tocmai ceea ce exprimă termenul grecesc ἐκκλησία, regăsit deseori în scrierile Noului Testament și care denotă o adunare a cetățenilor dintr-un *polis* (oraș-comunitate)². Prin urmare, în sens universal, Biserica, pentru care Hristos Domnul „S-a dat pe Sine pentru ea” (cf. Efes. 5,25) în calitatea Lui de „Cap al Bisericii” (cf. Efes. 5,23; Col. 1,18) și „pe care a câștigat-o cu însuși sângele Său” (cf. Fapte Ap. 20,28), este adunarea cetățenească a „fiilor lui Israel” (cf. Fapte Ap. 7,38; Evrei 2,12), a cetățenilor Împărăției lui Dumnezeu sau a „celor întâi născuți în ceruri” (cf. Evrei 12,23) constituiți „în adunarea cea legiuită” (cf. Fapte Ap. 19,39). E clar că imaginea completă a Bisericii este că e o nouă creație a lui Dumnezeu și se întemeiază pe persoana și lucrarea Domnului nostru Iisus Hristos (cf. Efes. 5, 23–27; Col. 1,18), „plinirea Celui ce plinește toate întru toți” (Efes. 1,23). Așa că Biserica „este trupul lui Hristos” (Efes. 4,4; I Cor. 12,12; Rom. 12,5), organismul divino-uman din care fiecare dintre noi, cei botezați, facem parte printr-o legătură mântuitoare, „de sânge și de viață”. Din perspectiva acestui caracter atotcuprinzător noi putem percepe Biserica ca fiind întregul trup alcătuit din cei care prin moartea și învierea lui Hristos au fost „împăcați” răscumpărător cu Dumnezeu și au primit o viață nouă, în calitatea lor de „membre vii” sau „mădulare active” ale acestui organism dumnezeiesc (cf. I Cor. 12,27). Întrucât Biserica este Hristos Însuși extins cu trupul Lui înviat în umanitate³, ceea ce face ca Biserica să se structureze ca un întreg armonios, în care fiecare

¹ A se vedea Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Editura IBM al BOR, București, 1978, p. 208.

² Așa este descris atât de scriitorii antici Herodot, Tucitide, Platon și Euripide (adică începând cu secolul al V-lea î.d.Hr.), cât și de Părinții bisericești apostolici și postapostolici. (cf. Karl L. Schmidt, *ἐκκλησία, în Theological Dictionary of the New Testament*, ed. Gerhard Kittel, vol. III, Aerdmans, 1976, p. 513).

³ Cf. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, p. 208.

mădular împlinește lucrarea corespunzătoare lui (cf. Efeseni 4, 15–16; 2,21; Col. 2, 18–19), avându-l pe Iisus Hristos drept „*Capul umanității* adunate în El ca unul care S-a făcut om”⁴. Or, această imagine a „trupului tainic” al lui Hristos, subliniază tocmai legătura Bisericii, înțeleasă ca grup de credincioși, cu Iisus Hristos. Altfel spus, mântuirea, în toată complexitatea ei, este în mare parte rezultatul unirii noastre cu Iisus Hristos.

Aceste idei teologice sunt dezvoltate pe larg și pe înțeles de către Sfântul Nicolae Cabasila, marele propovăduitor laic al Bisericii lui Hristos din Bizanțul secolului al XIV-lea, într-un mod inedit și foarte explicit, cum puțini au făcut-o în decursul veacurilor. Le regăsim sublim prezentate în scrierile sale, cele care ni s-au păstrat și editat, și pe care ni le dorim a le evidenția sistematic în cele ce urmează. Întrucât extensia abordărilor sale este una largă și complexă, ne-am decis a le sintetiza într-o secțiune nouă, ceea ce a constituit în fapt la apariția unui volum întreg, pe care l-am și denumit, sugestiv, *Reperete vieții Bisericii*.

În conținutul materialului de față vom evidenția teme foarte cunoscute și mult elaborate de maestrul laic bizantin Nicolae Cabasila, cum ar fi rolul și importanța Sfințelor Taine în viața Bisericii, dar și pentru mântuirea credincioșilor, semnificația profundă a Sfintei Liturghii și necesitatea cunoașterii, înțelegerii și săvârșirii ei în lucrarea mântuitoare a Bisericii în lume, trăsături ecleziologice ce presupune însăși viața bisericească a membrilor activi ai Bisericii propriu-zise, formarea cea mai frumoasă și deplină a caracterului uman până la măsura sfințeniei prin virtuți și săvârșirea faptelor bune, cum și zugrăvirea chipului desăvârșit al modelelor de viață, a sfinților și mai ales al Maicii Domnului în lucrarea lor iconomică de restaurare și mântuire a lumii zidite de Creator, în scopul de a arăta că însăși lumea este destinată a fi mediu de manifestare sfințitoare și plină de viață și har dumnezeiesc pentru toate făpturile create, existente dintrânsa.

Ne exprimăm convingerea că trasarea acestor linii teologice de învățături unanim valabile în Biserică și pentru toți cei care vor să se mântuiască, regăsite la Sfântul Nicolae Cabasila, vor ajuta multora înspre dobândirea harului dumnezeiesc și a mântuirii veșnice. Atunci, obiectivul nostru este unul împlinit (!), iar mulțumirea noastră una deplină.

⁴ Cf. *ibidem*, p. 213.

În conținutul volumului de față vom evidenția teme foarte cunoscute și mult elaborate de maestrul laic-mirean bizantin Nicolae Cabasila, cum ar fi rolul și importanța Sfintelor Taine în viața Bisericii, dar și pentru mântuirea credincioșilor, semnificația profundă a Sfintei Liturghii și necesitatea cunoașterii, înțelegerii și săvârșirii ei în lucrarea mântuitoare a Bisericii în lume, trăsături eclesiologice ce presupun însăși viața bisericească a membrilor activi ai Bisericii propriu-zise, formarea cea mai frumoasă și deplină a caracterului uman până la măsura sfințeniei prin virtuți și săvârșirea faptelor bune, cum și zugrăvirea chipului desăvârșit al modelelor de viață, a sfinților și mai ales al Maicii Domnului, în lucrarea lor iconomică de restaurare și mântuire a lumii zidite de Creator, în scopul de a arăta că însăși lumea este destinată a fi mediu de manifestare sfințitoare și plină de viață și har dumnezeiesc pentru toate făpturile create, existente dintr-însa.

Ne exprimăm convingerea că trasarea acestor linii teologice de învățături unanim valabile în Biserică și pentru toți cei care vor să se mântuiască, regăsite la Sfântul Nicolae Cabasila, vor ajuta multora înspre dobândirea harului dumnezeiesc și a mântuirii veșnice. Atunci, obiectivul nostru este unul împlinit (!), iar mulțumirea noastră va fi una deplină.

Autorul

Editura
RISOPRINT